

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЕКОЛОГІЧНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

*студент Турчина Ю.І.
(наук. керівник доц.Рубанов П.М.)*

Зростаючі масштаби забруднення навколишнього природного середовища та розвиток енергоємних і ресурсовитратних технологій в Україні вимагають удосконалення економічного механізму у сфері природокористування. Важливим напрямом реалізації даного завдання є екологічна податкова політика держави.

Нинішня система оподаткування в Україні не здатна забезпечити захист природного середовища від негативного впливу народного господарства. Тому назріла потреба зміни напрямків податкового реформування, розвороту податкової політики до участі в вирішенні екологічних проблем.

Проблеми та можливості реформування екологічного оподаткування в Україні досліджували в численних працях такі вітчизняні вчені, як Вовк В.І., Новицька О.В., Зуєв В., Поплавська Ж.В., Трегобчук В.М., Колеснікова В., Костерін В.О та інші. Проте до сих пір результати їх досліджень не мають практичного втілення та носять суто теоретичний характер.

Аналіз сучасного стану системи екологічного оподаткування в Україні дає можливість виокремити певні суперечності та узагальнити проблеми її функціонування. Це насамперед:

– суто фіскальна спрямованість механізму збирання коштів від природокористування, що надходять до бюджету не за цільовим призначенням на природоохоронні заходи, а «розчиняються» в його дохідній частині;

– наявність значного розриву між проголошеним принципом «забруднювач платить» і нормативами формування плати за забруднення з одного боку, а також обсягами завданих збитків і дійсними витратами на їх відшкодування — з іншого;

– глибокі розбіжності в граничних податкових ставках щодо нормативів забруднення;

– складність, громіздкість розрахунків екологічних і ресурсних платежів, неусталеність системи статистичної звітності, контролю звітних даних природокористувачів, обліку надходжень платежів.

Отже, нинішня екологічна податкова система України потребує докорінного реформування, спрямованого на зниження негативного впливу народногосподарського комплексу на навколишнє природне середовище, переходу на засади сталого розвитку. Для досягнення зазначених цілей необхідно:

1. Розширити базу екологічного оподаткування, впровадивши різні види екологічних податків на продукт як стимуляторів обмеження виробництва і споживання екологічно небезпечної, ресурсоемної продукції (податки на пестициди, транспорт, певні види палива тощо).

2. Змінити порядок стягнення екологічного податку, зробивши шкалу податкових ставок гнучкішою та пропорційною обсягам викидів забруднювачів.

3. Законодавчо визначити та змінити адресність надходження екологічного податку для підтримання конкретних природоохоронних програм.

4. Запровадити різні види податкових пільг для стимулювання інноваційної та інвестиційної активності товаровиробників.

5. Розробити основні засади «еко-соціо-економічної податкової реформи», важливим елементом якої є введення ресурсно-екологічних податків (еко-трудова податкова реформа).

Еко-трудова податкова реформа полягає у зниженні чи анулюванні певних податків (наприклад, виплат по соціальному забезпеченню) з одночасним введенням нових податків, пов'язаних з охороною навколишнього середовища без збільшення загального податкового тягаря.

Дана реформа дає змогу досягти подвійного ефекту — зменшити вплив на навколишнє середовище і водночас стимулювати соціально необхідні явища, такі, як зайнятість і збільшення розміру офіційної зарплати.

Екологічна податкова реформа дає можливість враховувати зовнішні екологічні чинники, трансформуючи їх у внутрішні витрати виробництва (так звана інтерналізація екстерналій) та впроваджувати принцип «забруднювач платить». З іншого боку, підвищення ціни природного капіталу через оподаткування ресурсопотоку спонукатиме до більш ефективного використання ресурсів, зокрема до технологічних інновацій і зменшення енерго- та матеріаломісткості виробництва, що є вкрай актуальною проблемою для української економіки.